

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2729

Vragen van het lid **Groothuizen** (D66) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over *het bericht «Meer doden door code voor redders op zee»* (ingezonden 14 juli 2017).

Antwoord van Staatssecretaris **Dijkhoff** (Veiligheid en Justitie) mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 18 september 2017).

Vraag 1

Kent u het bericht «Meer doden door code voor redders op zee»?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat Italië met de Europese Commissie bezig is een gedragscode op te stellen voor het redden van migranten op zee?

Vraag 4

Klopt het dat non-gouvernementele organisaties (NGO's) die de code overtreden niet meer mogen aanmeren in Italië?

Antwoord 2 en 4

Italië heeft inderdaad met betrokkenheid van de Europese Commissie en Frontex en in samenwerking met een aantal ngo's een gedragscode opgesteld voor reddingsoperaties op de Middellandse Zee. Dit was ook aangekondigd in het Actieplan ter ondersteuning van Italië, het verminderen van druk op de Centraal Mediterrane route en het vergroten van de solidariteit van 4 juli 2017². Deze gedragscode is door een aantal ngo's ondertekend, waaronder Save the Children, MOAS (Migrant Offshore Aid Station) en Proactiva Open Arms. Een aantal andere organisaties heeft dit (vooral nog) niet gedaan, zoals MSF, Sea Watch en Jugend Rettet. Doel van de gedragscode is betere samenwerking bij deze reddingsactiviteiten, meer transparantie en de aanpak van mensensmokkel.

¹ http://www.telegraaf.nl/buitenland/28620065/___Meer_doden_door_code_voor_redders_op_zee___html

² https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170704_action_plan_on_the_central_mediterranean_route_en.pdf

Het is op dit moment nog niet duidelijk wat de precieze consequenties van het niet ondertekenen zijn. De gedragscode spreekt van «maatregelen tegen de betrokken schepen door de Italiaanse autoriteiten, in lijn met geldende nationale en internationale wet- en regelgeving». De Italiaanse overheid blijkt bereid stappen te zetten tegen ngo's die worden verdacht van strafbare feiten, zoals in het geval van het schip van de Duitse ngo Jugend Rettet blijkt dat (tijdelijk) in de Italiaanse haven wordt vastgehouden.

Vraag 3

Klopt het dat deze gedragscode erin voorziet dat hulporganisaties geen drenkelingen meer mogen oppikken in Libische wateren, hun transponders niet meer mogen uitzetten en zij niet meer mogen telefoneren met mensen op smokkelbootjes of gebruik mogen maken van lichtsignalen?

Antwoord 3

In de ondertekende gedragscode is inderdaad afgesproken dat ngo schepen hun transponders niet uitzetten en dat zij op geen enkele wijze communiceren met vertrekkende bootjes, tenzij dit noodzakelijk is in het kader van een reddingsoperatie op zee. Via deze gedragscode committeren de ngo schepen zich ook aan de afspraak om de Libische territoriale wateren niet te betreden, tenzij sprake is van een acute noodsituatie, opdat zij de inspanningen van de competente Libische autoriteiten niet frustreren. De Libische autoriteiten zijn ten slotte primair verantwoordelijk voor de gang van zaken in de Libische territoriale wateren en de Libische *Search and Rescue* (SAR)-zone die daar deels buiten ligt.

De afspraken in de gedragscode moeten voorkomen dat er informatie verloren gaat die essentieel is in de strijd tegen criminele organisaties die zich onder andere met mensensmokkel bezighouden en dat deze organisaties misbruik maken van de reddingsoperaties door ngo's. De gedragscode zou ook moeten leiden tot meer inzicht in de wijze waarop reddingsoperaties worden uitgevoerd en hoe deze gefinancierd worden. Ook is opgenomen dat ngo's, op verzoek van de competente nationale autoriteiten, in zullen stemmen met het toelaten van opsporingsambtenaren op de schepen ten behoeve van onderzoek naar criminele organisaties die zich onder andere bezighouden met mensensmokkel- en handel.

Het kabinet is van mening dat de gedragscode een nuttig instrument kan zijn om de samenwerking tussen (Italiaanse) autoriteiten en ngo's te bevorderen en het onderlinge vertrouwen te versterken. Het kabinet ziet graag dat alle organisaties die in de centrale Middellandse Zee actief zijn de uitgangspunten van de gedragscode onderschrijven.

Vraag 5

Deelt u de zorgen van onder andere Human Rights Watch en Amnesty International dat deze strengere gedragscode zou kunnen leiden tot meer verdrinkingsdoden? Zo ja, hoe gaat u ervoor zorgen dat dit niet gaat gebeuren?

Antwoord 5

Het zijn de criminele smokkelorganisaties die onverantwoorde risico's nemen met mensenlevens door overvolle, gammele bootjes de zee op te sturen. Het kabinet acht hen verantwoordelijk voor de verdrinkingen. Het oogmerk van de gedragscode is primair om beter samen te werken bij en meer inzicht te krijgen in de reddingsactiviteiten van ngo's op de Middellandse Zee, en om te voorkomen dat er informatie verloren gaat die essentieel is in de strijd tegen deze criminele organisaties die zich met mensensmokkel bezighouden. Doelstelling van het kabinet is daarbij om het smokkelmodel zo effectief mogelijk aan te pakken en daarmee ook verdrinkingsdoden te voorkomen. Het effect van de gedragscode op het aantal mensen dat verdrinkt, is niet op voorhand bekend. Indien ngo's zouden stoppen met redden en het aantal mensen dat een irreguliere oversteek waagt onder dezelfde omstandigheden als nu, doorgaat, is het denkbaar dat het aantal verdrinkingsdoden in een hoger tempo stijgt dan nu reeds het geval is. Evengoed is denkbaar dat door deze nieuwe maatregelen het aantal mensen dat de oversteek waagt juist afneemt en of de omstandigheden waaronder zij de oversteek wagen minder hachelijk worden, waardoor het aantal verdrinkingsdoden juist in een lager tempo stijgt dan momenteel het geval is. Het redden van drenkelingen op zee

volgens de gedragscode en het effectief tegenwerken van smokkelaars in samenwerking met de Libische kustwacht, alsmede het effect dat dit heeft op de omvang van het aantal vertrekkende boten, bepalen in onderling verband het aantal slachtoffers.